

פטירתו של אל"ם ישראל טילן ה"אמא" של טנק המרכבה

בחטיבה 7. ישראל סיים בהצטיינות את קורס קציני חימוש וחזר לשירות בחטיבה. בשנת 1953 השתחרר מצה"ל בדרגת סגן והחל ללמוד פיזיקה ופילוסופיה באוניברסיטה העברית שבירושלים. לאחר שנה נאלץ להפסיק את לימודיו בשל קשיים כלכליים והתגייס מחדש לשירות בצבא הקבע.

לאחר תקופת שירות קצרה נשלח ב-1958 על חשבון צה"ל, ללמוד הנדסת מכונות בטכניון והוצב במפקדת קצין החימוש הראשי בצוות של קצין מטה טכני לרכב א' בדרגת סרן.

החל מ-1962 שימש כראש מדור רכב א' בענף רכב בדרגת רס"ן וב-1965 מונה לראש ענף רכב וטנקים והועלה לדרגת סא"ל. בשנת 1967 מונה לראש ענף טנקים במפקדת קצין החימוש הראשי ובאפריל 1969 יצא לבריטניה עם משלחת חיל החימוש ללמוד את תהליך ייצור טנק הצ'יפטיין.

בחודש מאי 1970 זכה יחד עם עוד ארבעה קצינים בפרס ביטחון ישראל על תרומתם לתכנון הסבת טנק הצנטוריון ל"ישוט קל". טילן הועלה לדרגת אל"ם והיה הראשון שמונה לראש הרשות לפיתוח הטנק (רפ"ט). טילן היה ראש צוות המתכננים של טנק המרכבה ומילא את התפקיד הזה עד פרישתו מצה"ל ב-1975.

כל תהילת המרכבה, טנק המערכה הנחשב לטוב ביותר בעולם, נפלה בחלקו של אלוף (במיל') ישראל טל, "אבי טנק המרכבה". רבים משוכנעים שהאמהות שייכת באותה מידה לקצין אחר, בעל שם דומה להפליא, שתיכנן את הטנק, הסתכסך עם טל ופרש מצה"ל. סיפורו של קצין החימוש ישראל טילן, האמא של טנק המרכבה.

אל"ם ישראל טילן

ישראל טילן (ליטווין) נולד ב-1932 במושב בלפוריה. אביו עבד כשומר שדות. בהיותו בן 10 עברה משפחתו להתגורר בקריית אונו שם גדל והתחנך. בתקופת נערותו סייע לנשק ה'הגנה' בשכונתו לטפל בכלי נשק שנשמרו בסליקים ולאחר שסיים את בית-הספר תיכון חדש בתל-אביב התגייס בשנת 1950 לצה"ל והוצב כאיש חימוש

איחוד המש"א 7100 ו-7200

בספטמבר 1995 הוקמה על-ידי ר' אג"א ועדה לרה ארגון מש"א את ח"ח. הועדה המליצה על איחוד המש"א את 7100 ו-7200 למרכז אחד הכולל 5 מפעלים, כאשר 7200 הופך למפעל הרכב בשלוחה הצפונית בחיפה.

כל משימות דיגום הנגמ"ש הועברו לחצר תה"ש. שינוי זה גרר ירידה משמעותית בכ"א מסד"כ של כ-1600 עובדים לכ 600 עובדים הערוכים ב 5 בתי מלאכה ומטה מצומצם.

בשנים אלו החלה קליטה מסיבית של רכבי שטח חדשים (בדגש על רכבי ההמר והריאו מעודפים) אשר נקלטו ודוגמו במפעל הרכב תוך הערכות ושינוי סדרי העדיפויות, כמו כן הוחל בשיקום ג"פי הסופה הממוגנים.

טכס איחוד מש"א 7100 ו-7200.

1995-2000

1996

איחוד היחש"מים בפיקוד המרכז

האיחוד בוצע בשלבים: ראשית הועברה סדנת ישי, אחריה סדנת יוסף ולבסוף הועתקה סדנה בית-אל בד בבד עם פירוק מפקדת היחש"ם.

בזכות שני מפקדי היחש"ם נעשה החיבור בין היחש"מים בצורה משביעת רצון, הושם דגש מיוחד על ההיבט האנושי ולכלל בעיה שהתעוררה הייתה אוזן קשבת. עובדה נוספת שתרמה לתחושת ה"ביתיות" בקרב הנגדים הייתה שסא"ל איינהורן ששימש כמפקדם ביחש"ם 638, עבר איתם ושובץ כראש ענף הפעלה ביחש"ם 650, וכל הצדדים היו מלאי סיפוק מן השינוי המהותי שחל בתולדות היחש"ם.

האירוע המרכזי בשנת 1996 מבחינת החימוש בפיקוד המרכז היה איחוד שני היחש"מים שבמרחבו. הבעיה הקשה ביותר, אשר נקלע אליה מפקד יחש"ם 638 דאז אל"ם במיל' איינהורן דורון הייתה "איך לזמן אנשים ולהציג להם את הסגירה של היחש"ם ואת המעבר ליחש"ם 650".

ממשיך דורון "שום ייעוץ לא ניתן, לנגדים היו שאלות ותהיות רבות, אודות עתידם והמשך שירותם, לכן שררה אווירה של חוסר ודאות בקרב כלל משרתי הקבע."

מפקד היחש"ם התעודד כאשר הוא הגיע להבנה עם המחש"פ ועם מפקד יחש"ם 650 דאז אל"ם במיל' אהרון מועלם, שהנגדים לא ייפגעו ומה שסוכם לגבי כל אחד ואחד מהם ימומש.

טל להחליף את מרון הוא אל"ם חיים ודאי שהיה קצין בדרגתו.

אומר אלעזר ברק. "בסוף שנות ה-60 היה ודאי עוזר קצין החימוש הראשי ואחראי על ענף הטנקים, שהיה בראשותו של טילן. נוצר מצב שודאי נאלץ לעזוב את מפקדת חיל חימוש בגלל חילוקי הדעות שלו עם טילן וכעת ניצב ודאי בעמדת קידום לפני טילן".

לקראת פרישתו הצפויה של תא"ל ודאי מתפקידו כראש מנת"ק בקיץ 1975, הבהיר טל לטילן כי לא ימונה במקומו. טל העדיף לקדם את מהנדס הייצור אוריאל תמיר על-פני המתכנן. השאלה שנתרה היתה אם תינתן לטילן דרגה אישית של תא"ל. הרמטכ"ל זימן אליו את טל ואת קצין החימוש הראשי תת אלוף אליעזר ברק שנטה להעניק את הדרגה ובלבד שטיילן יישאר בצה"ל. טל הסכים, אך הציב תנאי: טילן יקבל את הדרגה רק אחרי שיעבור תקופת ניסיון שבה יוכיח שהוא בן אדם, כלומר - שיקבל מרות. זו היתה תחילת הסוף. טילן השתחרר סופית מצה"ל ובשנים 1976-1981 עבד בארצות-הברית בחברה שעסקה בפיתוח אמצעי-לחימה.

ב-1983 לקה באירוע מוחי ממנו לא התאושש עד מותו בפברואר 1996, **יהי זכרו ברוך**.

נתנאל גולן, גיבור ישראל במלחמת ששת הימים, שפיקד על "כוח נתי" ברמת הגולן באוקטובר 1973 אומר "אני לא יודע מה היינו עושים בגולן במלחמת יום כיפור ללא השוט קל. ייתכן שהיום הגבול בינינו לבין הסורים היה עובר בעפולה. אני אומר לך, אלמלא טילן אף אחד לא היה מבצע את הפרויקט הזה בלוחות הזמנים שלו. בכל חיל החימוש לא היה מהנדס ברמה של טילן".

השורה הארוכה של פיתוחים והמצאות שהפיק טילן הקשתה, על רבים מהאנשים שהיו קשורים לפרויקט המרכבה, לזכור אם הוא הגה גם את הרעיון המהפכני, למקם את מנוע המרכבה בחזית הטנק. הפטנט היה רשום כבר על שמו של האלוף טל והוא ריכז אליו, באומץ לב ראוי להערכה את כל האש והביקורת, כאשר ראש המבקרים היה ראש אגף האפסנאות והמדען הראשי של צה"ל, האלוף עמוס חורב.

באוגוסט 1973 פרץ הסכסוך הראשון בין טילן לבין טל, טילן היה מוטרד מקצב הקידום שלו וזאת לאחר שמנחם מרון מונה לראש מינהלת הטנק. בינואר 1972, עם מינויו של טל לסגן הרמטכ"ל וראש אג"ם, עמד מרון לפני קידום נוסף.

טיילן חש כי ספג מהלומה כפולה, לא רק שלא זכה בקידום, הוא התקשה לעכל את הבשורה שמועמדו של

1995-2000

הקמת חדר מורשת ביחש"מ 650

וכן להיחשף להיסטוריה המפוארת של היחידה בגילגוליה השונים"

"בעיני" מוסיף אהרון "העיסוק בתחום המורשת וההנצחה איננה בחזקת המלצה בתחום עיסוק של מפקד בצה"ל ובחיל החימוש בפרט אלא חובה פיקודית ומוסרית כי בסופו של דבר היא זו שמעניקה לנו את היכולת להיות גם בעתיד נכונים ונבונים יותר ומי שיודע את עברו מבטיח את עתידו".

חניכת חדר המורשת ביחש"מ 650 התקיימה ביוני 1996 בהשתתפות מפקד היחש"מ, קחש"ר ורמ"ט פיקוד המרכז.

"עם כניסתי לתפקיד מפקד יחש"מ 650 גמלה בליבי ההחלטה להקים חדר מורשת לזכרם של נופלי היחש"מ" מספר אל"מ במיל" אהרון מועלם" היה לי מאוד חשוב שביחידה יוקם חדר מכובד אליו יוכלו להגיע המשפחות השכולות וגם חיילי הבסיס ומפקדיהם כדי שאפשר יהיה להיחשף ולהכיר את פועלם ותרומתם של אנשי היחש"מ שנקטפו במהלך שרותם.

"בשנת 1996 התחלתי לפעול במשנה מרץ להגשמת רעיון חשוב ומקודש זה וצרפתי אלי את אוכלוסיית הקצינים והנגדים שנרתמו במשנה מרץ לביצוע המשימה, איתרנו חדר הולם ומכובד ובסיוע מרכז בינוי ובעיקר באמצעות משאבי היחידה הצלחנו תוך 3 חודשים למסד חדר מורשת מפואר בו ניתן היה לראות את סיפור חייהם של נופלי היחש"מ

מפקדי יחש"מ 638

 בן-ציון נסים 14/4/78 - 17/10/79	 בן-ציון טזר 27/8/76 - 14/4/78	 שמעון אנטול 1/8/74 - 6/6/76
 דבי מירמן 12/8/82 - 2/8/84	 עזר איתן 17/6/81 - 21/6/82	 כנען אדם 1/12/79 - 23/10/81
 אלחנן מאיר 27/12/87 - 13/6/90	 שוקי טזר 2/3/86 - 23/8/87	 רון אברהם 2/8/84 - 2/5/86
 שלמן משה 18/7/95 - 18/7/93	 שלמה רוטנברג 18/7/93 - 23/9/91	 אלי אהרוני 23/9/91 - 13/6/90
	 אבינורן דורן 1/6/96 - 18/7/95	

1995-2000

